UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Wanneer is de EU weer 'back in business'?

Marácz, L.

Publication date
2021
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2021). Wanneer is de EU weer 'back in business'? *Armex*, *105*(1), 8-9.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING ‘ONS LEGER’

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

CV90 ondergaat verjongingskuur
De tweede Karabach-oorlog
De opkomst van de Indo-Pacific

105e jaargang februari 2021 | nummer 1

Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Type 15 lichte tank officieel in dienst gesteld in Xinjiang

De Chinese staatstelevisie maakte 30 januari jl. bekend dat de Type 15 lichte tank (ook bekend als ZTQ-15) in dienst is genomen bij een regiment van het Xinjiang Militair Commando van de Chinese landstrijdkrachten. De tanks zijn uitgerust met aangepaste motor en zuurstof producerende uitrusting om te kunnen opereren op meer dan 4.300 meter hoogte.

Eerder in januari berichtte de Chinese media dat in Tibet ook tanks van dit type zijn ingezet. De Type 15 tank is speciaal ontworpen om in bergachtig terrein en andere moeilijk begaanbare gebieden op te treden waar de zwaardere gevechtstanks niet goed uit de voeten kunnen. Type 15 is officieel eind 2018 in dienst gesteld, maar is niet eerder waargenomen bij operationele eenheden.

De tank geldt als opvolger van de verouderde Type 62 lichte tank en beschikt over een nieuw ontworpen 105mm kanon met getrokken loop en een automatisch laadsysteem als hoofdbewapening. Hij is beschermd tegen de uitwerking van chemische, biologische, nucleaire en radiologische (CBRN) wapens. Verder beschikt de tank over airconditioning en moderne commandovoerings- en waarnemingsmiddelen. Door zijn lichte gewicht is de tank gemakkelijk in vrachtvliegtuigen te vervoeren.

Bronnen: Janes, Wikipedia, Defence Talk

De Chinese Type 15 lichte tank. Foto defencetalk.com

Britse leger ontwikkelt nieuw camouflagepatroon

Het Britse leger heeft een nieuw camouflagepatroon ontwikkeld voor zijn (gevechts)voertuigen onder meer op basis van ervaringen van militairen die in Estland deel uitmaken van de *enhanced Forward Presence* (eFP) eenheden van de NAVO.

Het betreft het zogenoemde Multi-Coloured Camouflage Scheme (MCDCS) project. Bij dit project zijn de Armoured Trials and Development Unit (ATDU), het Defence Science and Technology Laboratory en het Tank Museum betrokken. De ATDU heeft in dit kader de ervaringen van Britse militairen in Estland gebruikt. Een goede camouflage is noodzakelijk omdat uit operationele ervaringen is gebleken dat de meeste tanks op zeer korte afstand worden uitgeschakeld. Een goede camouflage is dus essentieel voor overleven en succes op het gevechtsveld.

Doel van het project was het ontwerpen van een camouflagepatroon dat de kans op ontdekking zowel met het blote oog als met digitaal ondersteunde doelopsporingsmiddelen zo klein mogelijk te maken en daardoor een tactisch voordeel te creëren. Naast de informatie uit Estland is hiervoor historische informatie van het Tank Museum gebruikt uit o.a. de Eerste en Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog. Het resultaat is getest door militairen van het Armour Centre van het Britse leger. Hierbij bleek ontdekking op afstanden tussen 400 en 1.500 meter aanzienlijk te zijn gereduceerd, zowel met het blote oog als met kijkers.

Bronnen: Mod UK, Army Recognition

De prototypes van de SIG SAUER versie van het NSGW. Foto: SIG SAUER

SIG SAUER levert prototype van het Next Generation Squad Weapon System

Begin februari van dit jaar heeft de Amerikaanse firma SIG SAUER zijn prototypes van het Next Generation Squad Weapon System (NGSW) aan het Amerikaanse leger geleverd. Het Amerikaanse leger selecteert begin 2022 een van de drie leveranciers – naast SIG SAUER zijn Textron en General Dynamics in de race – voor de productie van het nieuwe systeem van klein kaliber wapens. Het NGSW dat SIG SAUER aanbiedt, bestaat uit vier componenten, die elk veel geavanceerder zijn dan de exemplaren die het Amerikaanse leger en de mariniers momenteel gebruiken.

In de eerste plaats is dit de munitie, de 6.8x15 Hybrid Ammunition. Dit is een lichtgewicht patroon die is ontworpen om een zeer hoge druk te weerstaan, hetgeen leidt tot een hogere snelheid en daardoor een grotere uitwerking. Het gewicht van de lichte mitrailleur, de tweede component, is 40% geringer dan dat van de huidige M249, de Amerikaanse versie van de Minimi. De munitie van het wapen wordt aangevoerd vanuit een patroonband. De terugslag van het wapen is geringer en de zuiverheid groter dan die van de huidige mitrailleur. De derde component is een geweer. Dit is gebaseerd op de beproefde MCX karabijn van SIG SAUER en is onder meer voorzien van een volledig inklapbare kolf. De vierde en laatste component van het NSGW is een geluidsdemper.

Bronnen: SIG SAUER, Army Recognition, UPI.

Een Challenger 2 tank met het nieuwe camouflageschema. Foto: MoD UK

Een rapport dat ten onrechte weinig aandacht kreeg

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

In de eerste week van februari heeft een rapport het licht gezien dat volgens mij uniek is voor Nederland. Helaas kreeg het slechts geringe belangstelling in de media. Deze werden al overvoerd door de coronacrisis en daar kwam het aankomende winterweer nog eens bovenop. Daarom besteed ik er in deze column aandacht aan.
Het rapport, dat te vinden is op onder meer https://www.defensie.nl/downloads/publicaties/2021/02/03/dreigingsbeeld-statelijke-actoren heeft de titel 'Dreigingsbeeld Statelijke Actoren' en is door drie ministers aangeboden aan de Tweede Kamer, de ministers van Binnenlandse Zaken, Defensie en Justitie en Veiligheid. De reden hiervoor is dat het rapport een gezamenlijk product is van de inlichtingendiensten AIVD en MIVD en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

Wat maakt dit rapport zo bijzonder? Dat is in de eerste plaats de duidelijkheid. Er wordt niet, zoals in zoveel rapporten van de overheid, om de hete brij heen gedraaid, maar man en paard worden genoemd. Daar staat in de tweede plaats tegenover dat het rapport de zaken ook weer niet overdrijft om de noodzaak tot handelen te benadrukken. De schrijvers blijven met beide benen op de grond.
Het rapport analyseert de bedreigingen vanuit staten tegen Nederland en zijn bondgenoten. Deze analyse is uitgevoerd op een aantal terreinen. Men concludeert dat er ondanks de activiteiten van diverse landen, geen acute dreiging is: "Op dit moment heeft geen van de statelijke actoren de benodigde combinatie van intentie en capaciteit om de nationale veiligheid op de korte termijn (tot twee jaar) te ontwrichten." Op de middellange en lange termijn is er echter wel degelijk reden tot zorg.

Een viertal gebieden komen in het rapport aan de orde. In de eerste plaats is dat de territoriale veiligheid van Nederland en zijn bondgenoten. De belangrijkste dreiging gaat hier uit van Rusland. Rusland bouwt haar militair vermogen - ook nucleair - gestadig op. Bovendien toont het bij voortduring dat het er niet voor schuwt die militaire middelen te gebruiken. Een andere bedreiging gaat uit van het grootste buurland van ons koninkrijk, Venezuela. De grote instabiliteit van dat land kan *spill over* effecten hebben. In dit kader is ook naar het digitale domein gekeken. Digitale spionage is wijd verbreid, maar daarnaast plegen Rusland en Iran voorbereidingen voor sabotage en ontwrichting.

De andere terreinen die zijn onderzocht, zijn dreigingen tegen de sociale en politieke stabiliteit van ons land, tegen de economische veiligheid en tegen de internationale rechtsorde. Ook hier kom je bekende namen tegen. Vooral Rusland en China 'scoren' op deze terreinen. Het rapport noemt ook de actieve diasporapolitiek van staten die een bedreiging vormt voor de sociale en politieke veiligheid. Naast Iran wordt in dit kader ook NAVO-bondgenoot Turkije genoemd. Zoals ik in het begin als schreef, het concreet benoemen van dreigingen maakt dit rapport bijzonder.

Wat is het doel van dit rapport? De aanbiedingsbrief legt hier de nadruk op het creëren van bewustzijn bij 'partners' in Nederland, zoals lokale overheden en private partijen. Daarnaast zien zowel de ministers als de schrijvers het rapport als een aanzet voor nieuw beleid om de samenleving weerbaarder te maken tegen dit soort bedreigingen. Dit is weliswaar een nobel streven, maar het betekent wel dat het kabinet de problematiek doorschuift naar de opvolgers en dan is het maar de vraag wat er van terecht komt, ook omdat de verschijning van dit rapport vrijwel geruisloos is gegaan. Voor een volgend kabinet zijn er dus genoeg zaken die meer media-aandacht, dus een hogere politieke prioriteit hebben.

Wel is het wenselijk dat diverse politieke partijen goede notie nemen van het rapport. Want, als we moeten afgaan op hun verkiezingsprogramma's, ontbreekt het bij hen aan inzicht in het actuele dreigingsbeeld. Zo stelt de PVV dat het niet in het belang van Nederland is slechte relaties met Rusland te hebben, wil de SP de strategie van de permanente oorlog verlaten en komen tot nieuwe permanente veiligheidsstructuur onder leiding van de VN en wil GroenLinks onze territoriale veiligheid garanderen door vooral op de marine in te zetten.

Kortom: het verschijnen van het rapport kan veel nut hebben en bijdragen aan de veiligheid van ons land en onze burgers, maar of een dergelijk rapport in vruchtbare aarde landt en zo tot concrete resultaten leidt, is maar helemaal de vraag.

Verder in dit nummer
Op de vorige pagina hebt u het eerste deel van het **Defensienieuws** kunnen lezen. Het tweede deel van de rubriek treft u aan op bladzijde 7. Op de bladzijden 4 – 6 schrijft onze medewerker Gertjan van der Wal over de *midlife update* van de CV9035's van de KL in **Verplaatsing boordkanon biedt bemanning meer ruimte. CV90 ondergaat verjongingskuur**. Op de bladzijden 8 en 9 vraagt onze columnist László Marácz zich af: **Wanneer is de EU weer 'back in business'?** Donald Trump had zijn eigen opvattingen over de relatie tussen president en krijgsmacht betoogt Kees Homan op de bladzijden 10 – 13 in **Subjectieve civiele controle op de krijgsmacht onder Trump**. De column van dezelfde auteur kunt u vinden op de bladzijden 18 en 19. Hierin behandelt hij **De opkomst van de Indo-Pacific**. Tussen deze twee artikelen staat een bijdrage van Tjeerdjan Nieuwenhuis. Hij analyseert de recente oorlog in Azerbeidzjan in **Gedonder in de Kaukasus: de tweede Karabach-oorlog**.

Foto cover: 122 CV9035NL-infanteriegevechtsvoertuigen van de KL worden de komende periode gemoderniseerd. Foto: Mediacentrum Defensie

Verplaatsing boordkanon biedt bemanning meer ruimte

CV90 ondergaat verjongingskuur

Tekst: Gertjan van der Wal. Foto's: Mediacentrum Defensie/BAE Systems Hägglunds/Wikimedia Commons

De Koninklijke Landmacht moderniseert 122 CV9035NL-infanteriegevechtsvoertuigen. Deze 'midlife update' (MLU) houdt de Zweedse CV90 inzetbaar tot 2039. De MLU zorgt ervoor dat het infanteriegevechtsvoertuig tot het einde van zijn dertigjarige levensduur operationeel relevant en technisch inzetbaar blijft. "De update omvat onder meer verbeteringen qua vuurkracht, bescherming, mobiliteit, waarneming en commandovoering", meldt Defensie in een toelichting. De veiligheidssituatie is volgens Defensie de afgelopen jaren veranderd en potentiële vijanden zijn aanzienlijk sterker geworden. "Het belang van de nodige slagkracht geïntegreerd in een robuust 'command & control'-netwerk is daardoor alleen maar toegenomen", licht het ministerie de keuze voor een verjongingskuur van de CV90 toe. Dit voertuig rolde vanaf begin 2009 binnen als vervanger van de YPR bij de gemechaniseerde eenheden.

Actieve beschermingssystemen

Onderdeel van de verjongingskuur is de verplaatsing van het Bushmaster III 35/50mm-snelvuurkanon in de toren. Hierdoor ontstaat daar meer balans en ruimte voor de commandant en schutter. De aanpassing bestaat verder onder meer uit de integratie van negentig actieve beschermingssystemen. Die kunnen inkomende projectielen signaleren, verstoren en bestoken. "Het betreft een radar- en optisch systeem dat inkomende antitankrakketten detecteert, lokaliseert en vervolgens door het afschieten van een miniraket onschadelijk maakt", legt Defensie uit. "Er staan daarvoor straks twee lanceerinrichtingen op de toren die samen 360 graden afdekken." De vuurkracht verbetert verder door de toevoeging van het Spike antitankraketsysteem, naast het aanwezige en na de update meer naar voren geschoven boordkanon en een mitrailleur MAG 7,62 mm en lanceerinrichtingen voor rook- en scherfgranaten. Voor de commandant en schutter zijn er nieuwe waarnemingsmiddelen, terwijl de chauffeur de beschikking krijgt over een warmtebeeldkijker. "Er komen een elektro-optisch systeem (EOPS) en verbeterde warmtebeeldcamera's om zo de *situational awareness* voor de commandant te vergroten. Dat geldt tevens voor de afstand waarop de schutter doelen kan detecteren en identificeren", somt het departement de plussen op.

De CV90 rolde vanaf begin 2009 binnen als vervanger van de YPR bij de gemechaniseerde eenheden.

Informatiegestuurd Optreden

Daarnaast krijgt de CV90 een moderne IT-infrastructuur en een geïntegreerd *battlefield management systeem* (BMS). "Betere detectie- en identificatiemogelijkheden maken Informatiegestuurd Optreden beter uitvoerbaar", geeft het departement aan. "Het BMS ondergaat daarvoor een update. Door het toegenomen aantal sensoren zullen er ook meer *target* data met dat systeem worden gedeeld." In de Defensievisie 2035 zet de krijgsmacht sterk in op dit zogenoemde IGO. Dat werd met de oprichting van het Wapen van de Informatiemanoeuvre op 20 november vorig jaar verder vormgegeven. "Militaire eenheden willen opereren op basis van juiste en adequate informatie", stelde Commandant Landstrijdkrachten, luitenant-generaal Martin Wijnen toen. "Ook moeten ze weten hoe in een conflict met informatie is te 'manoeuvreren', om zo missiedoelen te behalen en nevenschade te voorkomen."

De 'midlife update' houdt de Zweedse CV90 inzetbaar tot 2039

De CV90 is een imposante verschijning.

Aantal voertuigen omlaag

De offerte van de Zweedse fabrikant BAE Systems Hägglunds (BSH) die aan het wensenlijstje hing, viel in eerste instantie hoger uit dan het budget, erkent Defensie. "Daarom is de opdracht kwalitatief en kwantitatief bijgesteld. Het aantal aan te passen voertuigen is bijgesteld: van 141 naar 122, het aantal rijlesvoertuigen van acht naar zes." Een optie is genomen om de resterende negentien voertuigen later toch te kunnen ombouwen. Deze dienen vooralsnog als voorraad om bij defecten tijdens de ombouwproductie snel te kunnen beschikken over vervangbare componenten. Verder werd afgezien van een aanvullend mobiel camouflagesysteem. "De cyberveiligheid is daarentegen vergroot. Het budget is met zo'n 24 miljoen euro verhoogd tot ruim 660 miljoen euro", meldde staatssecretaris Barbara Visser november vorig jaar de Tweede Kamer. Met die investering worden de levensduurkosten van de voertuigen verlaagd, de capaciteiten enorm vergroot en de bemanning beter beschermd. "Door die extra vuurkracht en ergonomie neemt de gevechtsefficiëntie toe", verzekert kolonel Norbert Moerkens, hoofd Strategie en Planning van de Koninklijke Landmacht. "Dat is een belangrijke stap om ervoor te zorgen dat onze infanteriegevechtsvoertuigen en ons leger nog vele jaren relevant blijven."

Er zullen 122 voertuigen worden omgebouwd.

Antitankwapens

De dreiging tegen de CV90 bestaat uit meerdere categorieën, liet toenmalig minister Hans Hillen het parlement al in 2012 weten. Zo zijn er bijvoorbeeld antitankwapens, mijnen en *improvised explosive devices* (IED), beter bekend als bermbommen. Maar ook kinetische energie (KE-)wapens. "Dat zijn (tank)projectielen met een harde kern die dankzij hun hoge vluchtsnelheid een grote kinetische energie hebben, waarmee ze het pantser doorboren." Tevens is er de dreiging van chemische energie (CE-)wapens, zoals de Spike en de Russische RPG-29. Dat zijn projectielen met een holle lading, waarbij door de explosie van de lading een gerichte plasmastraal ontstaat die het pantser doorboort. "Bij CE-wapens gaat het niet om verboden chemische strijdmiddelen", verduidelijkte de minister. Ten slotte is er sprake van een dreiging als gevolg van scherfwerking door conventionele artillerie- en mortiergranaten.

Bij de aanschaf van het infanteriegevechtsvoertuig in 2008 was bekend dat de CV90 zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd was tegen de CE-dreiging. "Destijds bestond echter nog geen goede oplossing voor dit probleem", gaf Hillen ruim acht jaar geleden aan. De landmacht wist in die dagen ook dat er nieuwe producten in ontwikkeling waren die nu toch worden gekocht. Ook nu zijn er nog steeds maar weinig systemen beschikbaar. "Die blijken vaak te zwaar, te groot en te veel energievretend om te integreren in een infanterievoertuig. Pas de laatste jaren zie je de ontwikkeling om deze kleiner en lichter te maken", licht Defensie die beslissing toe.

Tevens is er de dreiging van chemische energie (CE-)wapens, zoals de Russische RPG-29. Foto: Wikimedia Commons, teteria sonnna

Pantserpakketten

De landmacht beschikt momenteel voor de CV90 over honderd demontabele pantserpakketten voor de bescherming tegen KE-wapens. Vanwege het hoge gewicht kan een voertuig niet van een KE-module en CE-pakket worden voorzien. "Er is daarom behoefte aan een systeem dat bescherming biedt tegen zowel KE- als CE-wapens. Het CE-pakket moet niet alleen bescherming bieden tegen de traditionele holle ladingen, maar ook tegen de moderne CE-wapens met een dubbele holle lading", adviseerde Hillen de Kamer.

De CE-pakketten kunnen bestaan uit passieve, reactieve en actieve componenten of een combinatie daarvan. "De passieve component bestaat uit platen van een hard materiaal, vergelijkbaar met pantser. De reactieve bescherming bestaat uit een explosieve lading die ontploft als het projectiel het voertuig raakt en die daarmee de werking van de holle lading teniet doet." De actieve bescherming is een combinatie van sensoren die een dreiging opmerken en explosieve ladingen die de naderende projectielen op korte afstand van het voertuig uitschakelen. "Bij actieve beschermingspakketten heeft de voertuigcommandant de keuze de bescherming uit te schakelen als de omstandigheden dat vereisen", informeerde de oud-minister het parlement. Bijvoorbeeld wanneer uitgestegen infanterie nabij het voertuig optreedt of wanneer er zich burgers in de directe omgeving bevinden.

Uitgestegen en gemotoriseerd optreden van militairen is de basis voor het grondgebonden optreden.

Het aantal pantserpakketten dat defensie koopt, moest in 2012 en nu voldoende zijn voor de bescherming van alle CV90's van een gemechaniseerd pantserinfanteriebataljon. "Daarvoor zijn 44 pakketten nodig. Met een extra pakket als logistieke reserve bedraagt de totale aanschaf 45 pakketten. De pakketten zullen alleen worden aangebracht op voertuigen die voor een operatie worden ingezet."

Sprong voorwaarts

Het MLU-programma voorziet het pantserrupsvoertuig van die verlangde verhoogde beschermingsgraad tegen huidige en toekomstige dreigingen, waaronder antitankraketten. "Uitgestegen en gemotoriseerd optreden van militairen is de basis voor het grondgebonden optreden. De CV9035NL vormt één van de basismiddelen om dat te kunnen uitvoeren", verklaart Moerkens. Een van de belangrijkste verbeteringen is daarnaast de nieuwe toren, ontworpen door BAE Systems Hägglunds in Örnsköldsvik. "Dit is een sprong voorwaarts in ontwerp en functionaliteit, ontwikkeld door BSH", geeft de kolonel aan. "De positie van het boordkanon is gewijzigd om een nog betere voertuigbalans te bieden en maakt bovendien de introductie van nieuwe wapensystemen mogelijk", laat directeur Tommy Gustafsson-Rask van BAE Systems Hägglunds weten.

Het MLU-programma voorziet het pantserrupsvoertuig van die verlangde verhoogde beschermingsgraad. Afbeelding: BAE Systems Hägglunds

Door deze aanpassing verandert en verbetert ook het munitie-aanvoersysteem, verklaart Defensie. "Het verbeterde koepelontwerp is gebaseerd op jarenlange gevechtservaring, voortdurende voertuigverbeteringen en data-analyse van de CV90 User Club. Die bestaat uit de zeven landen die momenteel met de CV90 opereren", vult Gustafsson-Rask aan. "De verbeteringen zijn ook gebaseerd op een recente studie uitgevoerd door de Koninklijke Landmacht en een analyse van BAE Systems van de cognitieve belasting van de bemanningen om de interactie tussen mens en machine aan te pakken."

Besluitvorming verkorten

De uitkomst van die studie biedt bemanningen straks eveneens meer voordelen. "Zoals de optie om intuïtieve en effectieve bedieningsmodules te kiezen en de tijd voor detectie, identificatie, besluitvorming en betrokkenheid te verkorten", somt Gustafsson-Rask op. "We rusten de Nederlandse CV9035-voertuigen uit met verschillende verbeterde mogelijkheden, zoals het *active protection system* (APS) Iron Fist van het Israëlische Elbit Systems en een *anti-tank guided missile* (ATGM). Net als een nieuw *electro-optic aiming system* (EOPS), dat de *situational awareness* verhoogt. De upgrade omvat ook het toekomstbestendig maken van de elektronica door te upgraden naar de vierde generatie digitale *backbone*, met ingebouwde en robuustere cyberbeveiliging."

De Nederlandse CV9035-voertuigen worden uitgerust met verschillende verbeterde mogelijkheden. Afbeelding: BAE Systems Hägglunds

De industrie in ons land wordt betrokken bij de ombouw van het Zweedse infanteriegevechtsvoertuig. "De lokale inhoud van de totale contractuele waarde is significant. In de *supply chain* zijn meer dan twintig Nederlandse bedrijven betrokken die zich inzetten om de complete voertuigupgrade te leveren. Dit omvat de levering van mechanische en elektrische componenten, zowel aan BSH als aan de belangrijkste leveranciers van subsystemen", stelt Moerkens.

'Rubber band tracks'

De modernisering van de CV90 leidt tot een gewichtstoename. Om die te compenseren, bestelde de Defensie Materieel Organisatie (DMO) bij BAE Hägglunds al *rubber band tracks*. Die RBT zijn lichter dan de standaard metalen rupsbanden die nu worden gebruikt.
De update van vier testvoertuigen van de Koninklijke Landmacht start binnenkort. Met BAE Systems Hägglunds is afgesproken dat **Van Halteren Special Products** in Zwolle hierna de serieproductie op zich neemt. De eerste serie productievoertuigen wordt in 2024 geleverd, de laatste in 2026.

De modernisering van de CV90 leidt tot een gewichtstoename

Om de gewichtstoename te compenseren heeft de DMO rubber band tracks besteld. Afbeelding: BAE Systems Hägglunds

Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Frankrijk bestelt Serval lichte pantservoertuigen

De materieeldirectie van het Franse ministerie van Defensie heeft op 23 december vorig jaar 364 lichte pantservoertuigen - Véhicule Blindé Multi-rôles (VBMR) - van het type Serval besteld bij de firma's Nexter en Texelis. Zo wordt vermeld in een persbericht van beide bedrijven van 15 januari van dit jaar. Deze bedrijven vormen een consortium voor de ontwikkeling en productie van de Serval. De eerste twaalf voertuigen zullen naar verwachting in de eerste helft van 2022 worden geleverd, in de tweede helft van dat jaar gevolgd door nog eens 96 exemplaren.
De langetermijnplanning van de Franse krijgsmacht voorziet in de levering van in totaal 978 Servals in de periode tot en met 2030. De met een 12,7mm mitrailleur bewapende Serval moet samen met de zwaardere Griffon VBMR de pantservoertuigen van het type VAB vervangen. Voorrang hierbij krijgen 11 Parachutistenbrigade en 27 Berginfanteriebrigade, naast de operationeel ingezette delen van het Franse leger.
Sinds september 2019 zijn prototypes van de Serval uitgebreid getest in verschillende terreinsoorten. Ook de bescherming tegen mijnexplosies is beproefd, evenals de verplaatsbaarheid van het voertuig in transportvliegtuigen van het type Airbus A400M.

Bron: Janes

'Artist impression' van de Serval VBMR. Afbeelding: Texelis

Een XM199 houwitser brengt vuur uit. Foto: Foto US Army

Prototype Amerikaanse houwitser raakt doel op 70 kilometer afstand

Het Amerikaanse leger heeft op 19 december 2020 drie M982A1 Excalibur granaten afgevuurd met het prototype van de Extended Range Cannon Artillery (ERCA). Nadat er aanvankelijk door de harde wind problemen waren - het eerste projectiel miste het doel op 100 tot 200 meter - werd uiteindelijk het doel, dat zich op 70 km afstand bevond, geraakt. Met de ERCA wil de VS de achterstand met landen als Rusland op het gebied van artillerie verkleinen. Volgens een woordvoerder is met deze test een belangrijke stap in de goede richting gezet.
Voor de test werd een XM1299 houwitser gebruikt. Een prototype van een aanzienlijk verbeterde versie van de M109A7 Paladin gemechaniseerde houwitser. De schietbuis van de XM1299 heeft een lengte van 9,1 meter. Verwacht wordt dat de uiteindelijke versie van de nieuwe vuurmond zal zijn voorzien van een automatische laadinrichting, waarmee maximaal tien granaten per minuut kunnen worden afgevuurd. Het bereik van 70 km is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de Paladin. Deze heeft een bereik van 'slechts' 38 km.

Bronnen: Janes, Wikipedia

Eerste vlucht van de F-15EX

Het gevechtsvliegtuig F-15EX Advanced Eagle van het Amerikaanse bedrijf Boeing heeft op 2 februari van dit jaar zijn eerste vlucht uitgevoerd. De testvlucht vanaf het internationale vliegveld van St Louis duurde negentig minuten. Volgens Boeing ging alles volgens plan.
De mijlpaal in het ontwikkelingstraject vond plaats zeven maanden nadat de Amerikaanse luchtmacht (USAF) een contract met Boeing afsloot voor de levering van een eerste serie van acht toestellen van de F-15EX. De eerste vlucht maakt levering van de eerste twee exemplaren van deze serie aan de USAF aan het einde van dit kwartaal mogelijk. Het ligt in de bedoeling de levering van de gehele serie eind 2023 te hebben afgerond.
De USAF schaft de F-15EX aan ter vervanging van de oudste jachtvliegtuigen van het type F-15C/D. Sommige van deze toestellen zijn al in 1979 in dienst gekomen. In het defensiebudget van dit jaar is een bestelling van nog eens twaalf toestellen voorzien. In totaal wil de USAF volgens haar vijfjarenplan tot 2025 76 toestellen bestellen. Waar eerder was voorzien dat in totaal 144 F-15EX zullen worden geleverd, is dit aantal in de laatste plannen verhoogd tot tweehonderd stuks.

Bron: Janes

Een 'artist impression' van het F-15EX gevechtsvliegtuig. Afbeelding: Boeing

Column

Wanneer is de EU weer ‘back in business’?

Prof. Dr. László Marácz

De COVID-19 crisis heeft twee fundamentele problemen in de Europese Unie (EU) aan het licht gebracht, namelijk de ongebreidelde macht van buitenlandse, vooral Amerikaanse, Big Tech bedrijven, waarop de EU geen antwoord heeft en het gebrek aan een eigen Europese vaccinatie-industrie die in tijden van pandemieën essentieel is voor de volksgezondheid. De EU zal vanwege deze twee omissies definitief moeten afhaken in de globale wedren die tussen de VS en China is ontbrand. De stand van zaken op deze twee terreinen geeft ook enige indicatie wanneer Europa na de Coronacrisis überhaupt weer ‘back in business’ zal zijn.

Big Tech en de vrijheid van meningsuiting

In de COVID-19 crisis is duidelijk geworden dat de Big Tech bedrijven, waaronder Twitter, Facebook, Amazon en YouTube de kaders van de vrijheid van meningsuiting in de EU bepalen. Op basis van de zogeheten Community richtlijnen beslissen zij welke meningen op deze sociale media gepubliceerd mogen worden en welke niet. De Coronacrisis heeft laten zien dat kritiek op het WHO-beleid niet op prijs wordt gesteld en dat dit wordt bewaakt door de Big Tech bedrijven. Vele critici van het WHO-beleid waaronder ook serieuze wetenschappers werden ‘gecanceld’ en hadden geluk als zij niet ook nog eens door een legertje zogeheten *fact checkers* tot complotgekken gebrandmerkt werden. De Europese regeringen en de Brusselse instellingen hebben dit zonder enige kritische kanttekening laten passeren. Het kwam de EU en de Europese regeringen blijkbaar goed uit dat de Big Tech bedrijven kritiek op het COVID-19 beleid neutraliseerden. Zo hoefden de Europese politici geen stelling en verantwoordelijkheid te nemen voor de volksgezondheid en konden zij doorgaan met het uitrollen van het WHO-beleid dat zij outsourceten aan overheidsinstituten die gelieerd zijn aan de WHO.

De Big Tech bedrijven bepalen de kaders van de vrijheid van meningsuiting in de EU.

Merkel en Big Tech

Na de bestorming van het Capitool op 6 januari besloot Twitter het account van de Amerikaanse ex-president Donald Trump te ‘cancelen’ en hem ‘voor altijd’ van Twitter te verbannen. De Duitse bondskanselier Angela Merkel die het zelden eens was met president Trump tijdens zijn ambtstermijn nam het voor de ‘gecancelde’ president op. Zij vond niet dat het Big Tech bedrijf het recht had zijn Twitter-account te verwijderen. Volgens Merkel kan alleen de onafhankelijke rechter hierover een uitspraak doen. Bij Merkel sloot zich de volledige Franse regering van president Macron aan. Donald Trump, die geen goed kon doen in Europa in de afgelopen vier jaar, had plotseling de voltallige steun van de belangrijkste Europese politici. Deze politici hadden waarschijnlijk niet de intentie om het voor Trump persoonlijk op te nemen, maar realiseerden zich plotseling dat niet alleen de VS maar ook Europa volledig afhankelijk zijn van de Big Tech bedrijven en dat zij een onbeperkte hefboom in handen hebben over de Europese politiek.

De Big Tech bedrijven dienen op korte termijn ingekapseld te worden

Polen

Het was pijnlijk om te zien dat de positiebepaling van de belangrijkste politica van de EU niet meteen werd overgenomen door de Europese Commissie om de macht van de zelfbenoemde, zonder enige democratische controle opererende comités die de Community richtlijnen bewaken, te beteugelen. Wil de EU als democratische gemeenschap overeind blijven en de vrijheden van de EU, waaronder de vrijheid van meningsuiting, als geloofwaardig bindmiddel kunnen dienen, dan zullen op korte termijn de Big Tech bedrijven op dit punt ingekapseld dienen te worden. Het is frappant dat de enige regering die tot op heden op de bres gesprongen is voor de vrijheid van meningsuiting de Poolse regering is. Juist die Poolse regering die in Brussel onder vuur ligt, omdat het de democratisch rechtsstaat zou schenden. Polen is van plan om wettelijk vast te leggen dat een Big Tech bedrijf bij het verwijderen van een mening of account op hun sociale media, een boete moet betalen.

De Coronacrisis heeft laten zien dat kritiek op het WHO-beleid niet op prijs wordt gesteld. Foto: Yann Forget, Wikimedia Commons

Vaccins

De Europese Commissie en de Europese regeringen hebben al hun kaarten gezet op vaccinatie om de COVID-19 pandemie te bestrijden. Dit in weerwil van het feit dat Europa zelf nauwelijks capaciteit heeft om vaccins te ontwikkelen. Naar nu blijkt heeft de EU veel te weinig vaccins ingekocht bij vooral de Amerikaanse en Britse producenten van vaccins. De reden hiervoor is dat bondskanselier Merkel de Europese Commissie opgedragen heeft niet te veel te bestellen buiten de EU, om het vaccin van de Franse producent Sanofi de gelegenheid te geven een groot marktaandeel in de EU te verwerven. Het blijkt echter dat Sanofi op korte termijn niet in staat is om vaccins te leveren. Mogelijk aan het eind van dit jaar zullen de Fransen kunnen leveren maar ook dat is niet zeker. Naar nu blijkt zijn er ook toeleveringsproblemen met reeds bestelde vaccins. Het Britse bedrijf AstraZeneca zal in dit half jaar minder dan de helft van de bestelde vaccins kunnen leveren, terwijl het bedrijf wel een royale subsidie van enkele honderden miljoen euro's van de EU, lees de Europese belastingbetaler, heeft ontvangen om zijn vaccin te ontwikkelen. Al met al betekent dit dat de EU niet in staat is om in de loop van dit jaar de benodigde 70 procent van de bevolking van de Unie, dat wil zeggen 70 procent van de 500 miljoen inwoners, te vaccineren. Het gevolg hiervan is dat ook in 2021 de situatie zich in Europa niet kan normaliseren. Dit zal Europa niet alleen economisch nog verder op achterstand zetten ten opzichte van China, dat zelfs in Corona jaar 2020 nog een groei van 2,3 procent van het BNP liet zien; maar ook ten opzichte van de VS, dat onder leiding van de nieuwe president Biden met het vaccin van Pfizer-Biontech de COVID-19 crisis effectief te lijf zal kunnen gaan.

Poetin

Merkel heeft om haar verkeerde inschatting te herstellen zich zelfs tot de Russische president Vladimir Poetin gewend. Tot juist die Russische president die in Europese ogen de belichaming is van de absolute tirannie in deze wereld. De Duitse bondskanselier heeft aan de Russische president het verzoek gedaan om zo snel mogelijk een accreditatie voor het Russische Sputnik V vaccin aan te vragen bij het Europese Geneesmiddelenagentschap (EMA) zodat het eerste geregistreerde vaccin tegen COVID-19 ook in de EU kan worden ingezet. Een ander land, dat vanwege de kritiek op democratische rechtsstaat in de EU onder vuur ligt, namelijk Hongarije, heeft de goedkeuring van het EMA niet willen afwachten en Sputnik V al goedgekeurd. Rusland zal de voormalige satellietstaat van de Sovjet-Unie het vaccin snel leveren. Nu Merkel zich persoonlijk inzet om Sputnik V in Europa als vaccin te toe te staan is de verwachting dat EMA snel toestemming zal verlenen.

Concluderend

Europa heeft op korte termijn geen enkele mogelijkheid om eigen Big Tech bedrijven van globale omvang van de grond te tillen. Afgewacht moet worden of de EU in staat is om de vrijheid van meningsuiting, die alom wordt gezien als een hoeksteen van de Europese democratie, te garanderen. Zo niet, dan zal de Unie in een hoog tempo verder fragmentariseren. Sommige lidstaten zullen proberen hun democratische rechtsstaat zelf te beschermen. Op het terrein van de vaccinaties tegen COVID-19 is de EU achterop geraakt bij de VS, China en zelfs Rusland. Het is zeker niet uitgesloten dat de EU pas in 2022 genoeg vaccins heeft om groepsimmuniteit te garanderen tegen COVID-19. De VS, China en zelfs Rusland zullen dan allang weer *back in business* zijn.

De EU is achterop geraakt bij de VS, China en zelfs Rusland

Ook in 2021 kan de situatie zich in Europa niet normaliseren.
Foto: Wikimedia Commons, ŽupaBA VUCBA

Onder president Biden zal de VS de COVID-19 crisis effectief te lijf gaan.
Foto: Flickr, nycmayorsoffice

Productie van het Sputnik V vaccin, het eerste geregistreerde vaccin ter wereld.
Foto: Wikimedia Commons, Agência Brasília

Subjectieve civiele controle op de krijgsmacht onder Trump

Mr. drs. C. Homan

Met het aantreden van Joseph Biden als president van de Verenigde Staten is een eind gekomen aan een vierjarige turbulente periode in de Amerikaanse geschiedenis onder leiding van het 'stabiele genie' Donald Trump, met zijn mantra's 'America First' en 'Make America Great Again' (MAGA). Zo hebben onder meer de civiel-militaire betrekkingen in de Verenigde Staten onder Trump geregeld onder spanning gestaan. Sinds zijn ambtsaanvaarding in januari 2017 beschouwde Trump in toenemende mate Defensie als zijn persoonlijk domein. Kortom, alle reden – zonder naar volledigheid te streven – nader stil te staan bij de relatie tussen Trump en de krijgsmacht.

Huntington

Maar eerst een stukje theorie. Traditioneel zijn richtinggevend voor de controle op de krijgsmacht nog steeds de twee modellen van Samuel Huntington. Deze maakt in zijn 'Soldier and the State' onderscheid tussen objectieve en subjectieve controle. Objectieve controle gaat uit van een zo groot mogelijk militair professionalisme en houdt politieke en militaire besluitvorming gescheiden. Hoofdkenmerk van objectieve controle is dat de krijgsmacht in een democratie een neutrale, professionele, autonome uitvoerder is. Dit was ook grotendeels het geval onder de voorgangers van president Trump.

Het andere model van Huntington, subjectieve civiele controle, gaat ervan uit dat de macht van een politieke partij (president) die in de regering zit, zo groot mogelijk moet zijn. Dit doet ze door steun van bijvoorbeeld politieke vrienden die op belangrijke functies binnen Defensie zijn benoemd. Trump is daarin een ware meester gebleken. De strijdkrachten zijn dan echter niet meer een neutraal uitvoerder, maar politiek gekleurd. Er is dan sprake van het politiseren van de krijgsmacht. Dit komt voor in autoritaire landen als China, Noord-Korea en Rusland.
Hoewel deze beide ideaaltypische modellen in de huidige ruimere opvattingen over veiligheid en defensie enigszins gedateerd zijn, staat het beginsel van de politieke neutraliteit van de krijgsmacht in een democratie nog volledig overeind – zoals in Nederland.

Trump

Hoe was de situatie onder Trump? In de Verenigde Staten onder Trump was geleidelijk aan sprake van subjectieve civiele controle op de krijgsmacht. Dit was mede mogelijk geworden omdat in het Amerikaanse politieke systeem van *checks and balances* onder Trump elementen van de macht steeds meer verschoven zijn van het Congres naar de uitvoerende macht van de president. Zo verklaarde Trump voor Fox News, dat hij het systeem van *checks and balances* maar archaïsch vond. Ook vond hij dat in de Senaat een enkelvoudige meerderheid voldoende moest zijn voor het aannemen van een voorstel; een maatregel die vanzelfsprekend de positie van de minderheid zou verzwakken.

De belangrijkste inperking op een te verreikende, oneerlijke en incompetente uitvoerende macht behoort echter te liggen bij een vastberaden wetgevende macht. Maar de Republikeinse leiders in de Senaat weigerden duidelijk de *checks and balances*-functie te vervullen. De Republikeinse meerderheid in de Senaat, onder leiding van senator Mitch McConnell, steunde Trump min of meer onvoorwaardelijk. Zij handelden volgens James Fallows als leden van een stam, de Republikeinse stam. Van samenwerking tussen Republikeinen en Democraten was dan ook geen sprake in het gepolariseerde politieke klimaat in de Verenigde Staten. Trump gebruikte bovendien zijn democratische legitimiteit om ieder instituut te kleineren dat in de weg stond van zijn persoonlijke macht – de pers, de inlichtingendiensten en het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Met het aantreden van Joseph Biden als president van de Verenigde Staten is een eind gekomen aan een vierjarige turbulente periode in de Amerikaanse geschiedenis. Foto: Joint Congressional Committee on Inaugural Ceremonies

Niet minder dan 60% van de carrièrediplomaten nam ontslag

Samuel Huntington maakt in zijn 'Soldier and the State' onderscheid tussen objectieve en subjectieve controle. Foto: World Economic Forum

Als gevolg schreven vele Amerikaanse commentatoren over het verval van *checks and balances* in de Verenigde Staten. Als belangrijkste oorzaken van de vrijwel onbeperkte presidentiële uitvoerende macht noemden zij onder meer de geringere rol van de bureaucratie, bondgenoten en internationale instellingen. Niet voor niets bewonderde Trump politieke leiders als de Rus Poetin, de Chinees Xi Jinping en de Saoedische kroonprins Mohammed bin Salman. Zij kampen immers niet met binnenlandse *checks and balances* op hun gezag. Het is ook gemakkelijk voor zo'n autoritaire leider ferme taal te gebruiken als niemand hierop vrijmoedig kan reageren. Trump hield er ook niet van verteld te worden wat hij wel of niet moest doen. Ook het Amerikaanse Hooggerechtshof - een belangrijk constitutioneel tegenwicht - heeft volgens auteur Lawrence Weschler, met de partijpolitieke verwikkelingen rondom de benoeming achtereenvolgens van drie als conservatief bekend staande rechters, aan wettigheid en geloofwaardigheid ingeboet.

De steeds grotere uitvoerende macht onder Trump gold in het bijzonder voor het buitenlands-, defensie-, en handelsbeleid. Op het gebied van defensie gaf de 'Authorization for Use of Military Force' uit 2001 de president bovendien een vrijbrief om zonder toestemming van het Congres militaire operaties te ondernemen. Deze regeling was aangenomen in het kader van terrorismebestrijding. Onder Trump was echter sprake van een bredere interpretatie en rechtvaardiging van militaire operaties. Bij dit alles is ook het belang van de Nationale Veiligheidsraad in het Witte Huis toegenomen. Deze raad telde onder George H.W. Bush nog 50 leden, maar tegenwoordig zo'n 400. De raad die bedoeld was voor de coördinatie van het beleid, hield zich echter ten koste van de bureaucratie - in het bijzonder Buitenlandse Zaken - ook bezig met de implementatie hiervan. Op het ministerie van Buitenlandse Zaken werd bovendien ook nog eens tegelijkertijd fors bezuinigd. Niet minder dan 60% van de carrièrediplomaten nam ontslag. Hiermee verdween een groot reservoir aan kennis en expertise.

Het Pentagon

Ook het Pentagon liet Trump niet onberoerd. Hij verving geleidelijk aan medewerkers bij Defensie (maar daar niet alleen) die kritiek hadden, door meer loyale medewerkers. Hij beschouwde gehoorzaamheid als de hoogste deugd van militairen. Generaals in de Verenigde Staten moesten leven met een president die liever alles zelf bepaalde. Of het nu ging om de terugtrekking van troepen uit Syrië, Irak of Afghanistan, de aanpak van Noord-Korea, de confrontatie met Iran of de uitspraak niet uit te sluiten de krijgsmacht in te zetten tegen binnenlandse rellen, de generaals moesten hem gehoorzamen. Zij wisten één ding: opperbevelhebber Trump gaat zijn eigen weg.
Trump stond ook bekend als een president die in het openbaar intervenieerde in het militaire justitiële systeem. Critici vonden dit een gevaar voor de militaire discipline. Het probleem was echter dat militaire autoriteiten vaak op voorhand uit vrees handelden om te voorkomen dat de president zou interveniëren. Zo nam hij de ongebruikelijke stap clementie te verlenen aan drie beschuldigde oorlogsmisdadigers in de landmacht en marine. Het leidde tot protesten in de krijgsmacht en op Capitol Hill, dat Trump zich bemoeide met het militaire justitiële systeem en daarbij de wet, de goede orde en discipline aantastte. Zelfs de houdbaarheid van de alom gerespecteerde minister van Defensie, voormalig generaal James Mattis, was van beperkte duur. Dit bleek eind 2018 toen Trump bekendmaakte dat de Verenigde Staten zouden vertrekken uit Syrië. Mattis was tegen dit besluit. Nadat hij er niet in was geslaagd de president op andere gedachten te brengen, trad Mattis af. Trump haalde vervolgens hard uit naar Mattis. 'Een overschatte generaal', zo noemde hij de oud-minister, die hij eens bewierookte.

Kortom, de boodschap van Trump was duidelijk. De president bepaalt, de generaals hebben maar te volgen. Het was een flinke breuk met het verleden, toen presidenten nog luisterden naar de adviezen van de generaals. De leiders van het Pentagon realiseerden zich nu dat ze uiterst voorzichtig moesten zijn en gewoon hun werk moesten doen. Wie zich daarvan niets aantrok, liep het risico publiekelijk door de president onderuit gehaald of ontslagen te worden. Befaamd zijn ook de uitspraken van Trump waarmee hij de militairen bruuskeerde. Zo zei Trump over toenmalig senator McCain: "Hij is geen oorlogsheld" en voegde daaraan toe, "Ik houd van mensen die niet gevangen werden genomen". Trump wist echter zelf op slinkse wijze onder deelname aan de Vietnamoorlog uit te komen, terwijl McCain jarenlang als krijgsgevangene werd gemarteld.

Trump bewonderde politieke leiders als de Rus Poetin en de Saoedische kroonprins Mohammed bin Salman. Foto: en.kremlin.ru

Trump wilde niet uitsluiten dat hij de krijgsmacht zou inzetten tegen binnenlandse rellen. Foto: nationalguard.mil

Trump wist in zijn jeugd op slinkse wijze onder deelname aan de Vietnamoorlog uit te komen.
Oorspronkelijke foto: Wikimedia Commons, New York Military Academy

Als opperbevelhebber was Trump zowel overmoedig als onwetend. Zo zei hij zelfs meer verstand van militaire zaken te hebben dan generaals. Trump maakte ook duidelijk dat generaals en admiraals die hem steunden 'slim' en officieren die andere meningen hadden 'dom' of 'mislukt' waren. Zo noemde hij in december 2018 de critici van zijn willekeurig besluit de Amerikaanse troepen uit Syrië terug te trekken 'mislukte generaals'. Niet veel later kondigde hij overigens aan een verminderde militaire presentie te handhaven om de olie te beveiligen. Minister van Defensie, Mark Esper, greep in en verklaarde dat Trump had bedoeld, dat hij niet wilde dat ISIS van de olie zou profiteren. Trump beschouwde militairen ook als zijn persoonlijk domein. Hij sprak herhaaldelijk over 'mijn militairen' en 'mijn generaals'. Trump hield als showman er ook van zich te omringen met militaire pracht en praal. Voorbeeld hiervan is de viering met veel militair vertoon van de Onafhankelijkheidsdag in Washington in 2019 op 4 juli.

Naar aanleiding van de dood van George Floyd waren op diverse plaatsen in de Verenigde Staten rellen ontstaan. Foto: Flickr, Rob Bulmahn

De bijbel

Een dieptepunt in de civiel-militaire betrekkingen in de Verenigde Staten onder Trump waren de gebeurtenissen op Tweede Pinksterdag, 1 juni jl., waarbij wat uitgebreider zal worden stilgestaan. Naar aanleiding van de dood van George Floyd waren op diverse plaatsen in de Verenigde Staten rellen ontstaan. President Trump kondigde in de Rozentuin van het Witte Huis voor een aantal gasten een hardere aanpak van oproerkraaiers aan. Hij had reeds eerder gezegd de inzet van de krijgsmacht tegen de relschoppers in diverse staten niet uit te sluiten. Dat was hem toen al van vele zijden op stormen van kritiek komen te staan. Trump wandelde echter na zijn toespraak met zijn gasten onder martiale muziek naar de tegenover het Witte Huis gelegen St. John's Church. Hij was hierbij onder meer vergezeld door de minister van Defensie, Mark Esper, en de voorzitter van de Verenigde Chefs van Staven, generaal Mark Milley. De laatste was in gevechtskleding. Voordat Trump en zijn gezelschap te voet bij de kerk konden komen, moesten zij wel eerst door het tussenliggende park Lafayette Square. Daar was op dat moment een vreedzame demonstratie aan de gang. De veiligheidsdiensten verjoegen de demonstranten daarop met geweld. Daarbij werden traangas, rubber kogels en *flashbangs* ingezet. Bij de kerk aangekomen liet Trump zich fotograferen met in de hand een opgeheven bijbel.

Trump liet zich fotograferen met een bijbel in de hand. Foto: Wikimedia Commons, The White House

Kritiek

Minister van Defensie Esper verklaarde naderhand niet op de hoogte te zijn geweest van het foto-moment voor de kerk. Hij verklaarde ook twee dagen later, dat geen parate Amerikaanse militairen zouden worden opgeroepen om tegen binnenlandse protesten op te treden. Hiermee sprak hij Trump in het openbaar tegen. De Nationale Garde, die onder controle staat van de staten, deed genoeg, zei de minister. Esper ontving steun in de vorm van publieke commentaren van vier gerespecteerde, gepensioneerde viersterren-generaals van het Korps Mariniers: Trumps voormalige medewerkers Jim Mattis en John Kelly, voormalig commandant van het Korps Mariniers Robert Neller en voormalig commandant van de Amerikaanse troepen in Afghanistan John Allen.

Het optreden van Trump kreeg nog meer kritiek. Zo beschuldigde voormalig Defensieminister James Mattis de president ervan een loopje te nemen met de grondwet en het land uit elkaar te drijven. "Donald Trump is de eerste president die ik heb meegemaakt die niet probeert om het volk te verenigen." En "Hij doet niet eens alsof, maar probeert ons uiteen te spelen." Aldus voormalig stafchef Martin Dempsey die schreef dat "Amerika geen slagveld is en de burger niet de vijand". Een andere oud-stafchef, admiraal Mike Mullen, schreef over het fotomoment voor de kerk in Washington dat daaruit minachting bleek "voor het recht op vreedzaam protest." Maar generaal Milley kreeg eveneens veel kritiek te verduren. Hij had de Washingtonse norm gebroken, dat hoge officieren niet het Witte Huis in gevechtskleding bezochten. Nog belangrijker was, dat Milley een van de oudste tradities had geschonden, namelijk dat militairen buiten de politiek moesten blijven. Dankzij deze traditie is de krijgsmacht dan ook een van de meest betrouwbare instituties in de Amerikaanse overheid. Dagen later op 11 juni jl. zei Milley in een videoboodschap aan studenten aan de National Defense University "Mijn aanwezigheid daar wekte de indruk dat de strijdkrachten betrokken zijn bij de binnenlandse politiek. Ik had niet naast Trump moeten

Minister van Defensie Esper verklaarde naderhand niet op de hoogte te zijn geweest van het foto-moment voor de kerk. Foto: Wikimedia Commons, Chief National Guard Bureau

lopen."

Militaire leiders moesten ook vaak de president beschermen. In sommige gevallen deden ze dit door directe antwoorden te omzeilen en door in andere commentaren te pretenderen dat Trump niet zei wat hij zei. Trump leek zich er niet van bewust te zijn hoe zijn woorden en daden het Pentagon voortdurend dwongen zijn commentaren anders uit te leggen. Trumps dreigementen schendingen van het internationaal recht te plegen, voedden de percepties in de Moslimwereld dat de Amerikaanse militairen weinig meer zijn dan een imperiale bezettingsmacht. Zo waren de terloopse opmerkingen van Trump culturele sites in Iran te bombarderen duidelijk in strijd met het internationaal recht en de legale en planningsprocessen die door het Pentagon ontwikkeld zijn. Inmiddels waren de spanningen tussen Trump en Esper zo hoog opgelopen dat na de presidentsverkiezingen op 3 november jl. Trump zijn minister van Defensie ontsloeg. Dit onder meer omdat Esper zich publiekelijk had uitgesproken tegen het plan om militairen in te zetten bij antiracismeprotesten.

De ruïnes van Persepolis. Trump merkte terloops op culturele sites in Iran te bombarderen. Foto: Wikimedia Commons, Diego Delso

Transitie

Daarnaast was na de presidentsverkiezingen ook sprake van een chaotische transitieperiode. In deze periode werkte Trump bij de machtsoverdracht aanvankelijk eerder tegen dan mee met Biden. Zonder enig bewijs claimde Trump bovendien dat hij vanwege fraude de verkiezingen verloren had van Biden. Ruim zestig rechtszaken die Trump daarover had laten aanspannen, verloor hij. Michael Flynn, Trumps voormalige nationale veiligheidsadviseur, opperde zelfs in december jl. dat de president de staat van beleg af zou kunnen kondigen om onder toezicht van het leger nieuwe verkiezingen te organiseren. Ook riepen alle tien nog levende voormalige ministers van Defensie in de Verenigde Staten Trump op de uitslag van de presidentsverkiezingen te erkennen. Zij waarschuwden hem in The Washington Post het leger niet te betrekken bij zijn strijd om de uitslag aan te vechten. Zeer omstreden was ook het telefoongesprek van Trump met de hoogste verkiezingsofficial in Georgia, Brad Raffensperger, waarin hij deze onder druk zette om stemmen in Trump's voordeel te wijzigen.

Trump aanhangers. Zonder enig bewijs claimde Trump bovendien dat hij vanwege fraude de verkiezingen verloren had.
Foto: Wikimedia Commons, Anthony Crider

Maar het absolute dieptepunt was ongetwijfeld de door Trump uitgelokte bestorming van het Capitool door relschoppers, tijdens een certificeringsbijeenkomst van het Congres van de presidentiële verkiezingsuitslag op 6 januari jl. Maar uiteindelijk werd Biden als 46e president van de Verenigde Staten geïnstalleerd bij een zwaar beveiligd Capitool op 20 januari jl.

Trump werkte bij de machtsoverdracht eerder tegen dan mee met Biden

Ten slotte

Resumerend is de controle op de krijgsmacht onder Trump geleidelijk aan veranderd van objectieve in subjectieve controle. Trump is de krijgsmacht als zijn persoonlijk bezit gaan beschouwen en hij omringde zich steeds meer door jaknikkers, die eerder loyaal waren aan de president dan aan de grondwet. Ook *checks and balances* functioneerden niet langer. Hoewel hij de defensiebegroting verhoogde, ging dit onder meer ten koste van het budget van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook zaaide hij als unilateralist soms de nodige twijfel over de relevantie van de NAVO.
En juist in de wereld van vandaag met een opkomend China met zijn wereldomspannend 'Belt and Road Initiative', een assertief Rusland en instabiliteit in het Midden-Oosten zijn modernisering van de NAVO, maar ook regionale kennis en expertise cruciaal voor de Verenigde Staten. Die wereld vereist behalve een moderne Amerikaanse krijgsmacht, ook erkenning van het belang van *checks and balances*, een adequaat diplomatiek apparaat en een goede samenwerking met bondgenoten. Kortom, Biden staat voor een helse reparatietaak!

Biden staat voor een helse reparatietaak!

Het absolute dieptepunt was de door Trump uitgelokte bestorming van het Capitool door relschoppers. Foto: Wikimedia Commons, TapTheForwardAssist

Gedonder in de Kaukasus: de tweede Karabach-oorlog

Tjeerdjan Nieuwenhuis

"Gezegend zij de ziel van Enver Pasja", met deze woorden prees de Turkse president Erdogan de overwinning van het Azerbeidzjaanse leger op Armenië in de oorlog om Nagorno-Karabach afgelopen najaar. Erdogan was door de Azerbeidzjaanse president Aliyev uitgenodigd als belangrijkste gast voor de militaire parade ter ere van deze zege en kon het niet laten de Armeniërs nog een laatste trap na te geven door de architect van de Armeense genocide aan te halen. De oorlog om Nagorno-Karabach kende overigens relatief weinig media-aandacht. Mogelijk waren de Amerikaanse presidentsverkiezingen en het coronavirus hier debet aan. Dit was onterecht. De oorlog, die een dikke zes weken woedde, heeft namelijk grote gevolgen voor de machtsverhouding in de Kaukasus.

Eerste Karabach-oorlog

De naam Nagorno-Karabach doet denken aan een fictief land uit een van de avonturen van Kuifje. Toch is dit een bestaand gebied gelegen in de Zuidelijke Kaukasus, waarover al meer dan een kwart eeuw een conflict woedt tussen Armenië en Azerbeidzjan. Dit conflict ontstond in 1988 toen de Armeense bevolking van Nagorno-Karabach zich met een referendum uitsprak voor onafhankelijkheid en aansluiting bij de Armeense Socialistische Sovjetrepubliek. Het gebied was toentertijd een autonome regio binnen de Azerbeidzjaanse Socialistische Sovjetrepubliek. Deze status had het in 1921 van Jozef Stalin gekregen, die in de functie van commissaris van minderheden de grenzen van het Kaukasische deel van de Sovjet-Unie opnieuw trok. De Armeniërs waren toen zeer verbolgen over dit besluit, niet alleen omdat het gebied grotendeels werd bewoond door Armeniërs, maar ook omdat het veel kerken en kloosters herbergde met grote historische en culturele waarde. De Armeniërs hebben zich overigens nooit neergelegd bij dit besluit. Tijdens de Sovjetperiode is meerdere malen gepetitioneerd voor aansluiting van Nagorno-Karabach bij de Armeense Socialistische Sovjetrepubliek. De meest serieuze poging hiertoe vond dus eind jaren tachtig plaats ten tijde van Gorbatsjovs glasnost.

Van Azerbeidzjaanse zijde werd zeer afwijzend gereageerd op het onafhankelijkheidsstreven van de Armeniërs in Nagorno-Karabach. De Azerbeidzjanen beschouwden Nagorno-Karabach namelijk op hun beurt vanuit cultuurhistorisch oogpunt als Azerbeidzjaans grondgebied. Deze twistappel leidde al snel tot etnisch geweld tussen beide volkeren. Gorbatsjov heeft nog geprobeerd het geweld de kop in te drukken door Sovjetroepen te stationeren in Nagorno-Karabach. Bij het uiteenvallen van de Sovjet-Unie eind 1991 was de situatie in de regio echter geëscaleerd tot een regelrechte oorlog tussen Armenië en Azerbeidzjan [1]. Van 1992 tot 1994 voerden beide landen een bloedige oorlog om het bezit van Nagorno-Karabach, waarbij Azerbeidzjan uiteindelijk het onderspit delfde. In 1994 werd de strijd beëindigd met een door de OVSE bemiddelde wapenstilstand. Op dat moment hadden de Armeense strijdkrachten Nagorno-Karabach en een aantal omliggende gebieden stevig in handen. Een gebied dat in totaal ongeveer 14 procent van het Azerbeidzjaanse grondgebied besloeg, grenzend aan Armenië en Iran.

Republiek Artsakh en Azerbeidzjans ongenoegen

Sinds 1994 wordt Nagorno-Karabach voor de buitenwereld gepresenteerd als een onafhankelijk ministaat, Republiek Artsakh genaamd. Een status die overigens door geen enkel land wordt erkend, zelfs niet door Armenië. Vermoedelijk is voor deze constructie gekozen om te voorkomen dat Armenië juridisch kan worden beschuldigd van agressie en landjepik. *De facto* is het gebied dus min of meer een provincie van Armenië. Wie het gebied binnenrijdt zal bij de grens slechts alleen een symbolische grenspost aantreffen, de Armeense Dram is het officiële betaalmiddel en het leger van Artsakh wordt grotendeels bemand door Armeense dienstplichtigen. Zelfs op Armeense weerkaarten wordt het gebied veelal aangeduid als integraal onderdeel van Armenië. Van een onafhankelijke republiek was en is geenszins sprake.

Nagorno Karabach. Afbeelding: Wikimedia Commons, Vacio

Jozef Stalin maakte in 1921 Nagorno-Karabach tot een autonome regio binnen de Azerbeidzjaanse Socialistische Sovjetrepubliek. Afbeelding: Wikimedia Commons, Ephraim Stillberg

Azerbeidzjan heeft het verlies aan grondgebied nimmer willen accepteren. Aan de Minsk-groep, het orgaan dat door de OVSE is gecreëerd om aan een definitief vredesverdrag te werken, heeft Bakoe voortdurend kenbaar gemaakt vast te houden aan de eis tot volledige teruggave van grondgebied, zo niet goedschiks dan wel kwaadschiks. Erg veel vertrouwen in een diplomatieke oplossing van het conflict is er in Bakoe echter nimmer geweest. De Minsk-groep wordt namelijk geleid door Frankrijk, Rusland en de Verenigde Staten, drie landen met grote invloedrijke Armeense gemeenschappen. Daarnaast zijn Rusland en Armenië nota bene bondgenoten. Wat verder ook niet heeft meegewerkt aan een coöperatieve sfeer zijn een aantal recente uitspraken van de Armeense premier Nikol Pasjinian dat Nagorno-Karabach Armeens is en dat zal blijven [2]. Dit en het uitblijven van een diplomatieke oplossing heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen dat Aliyev een militaire oplossing van het conflict meer en meer is gaan prefereren. Om dit mogelijk te maken heeft Azerbeidzjan de afgelopen decennia flink geïnvesteerd in zijn krijgsmacht. Dankzij een stabiele stroom van olie-inkomsten zou Bakoe tussen 2009 en 2018 bijna 24 miljard dollar aan defensie hebben besteed [3]. Armenië kon vanwege een zwakke economie een dergelijke wapenwedloop onvoldoende bijhouden. Yerevan heeft daarom in dezelfde periode slechts 4,3 miljard dollar aan defensie kunnen besteden.

In de aanloop van de oorlog in september 2020 beschikte Azerbeidzjan dus over een aanzienlijke modernere krijgsmacht dan Armenië. Opvallend is dat Rusland hoofdleverancier is van beide partijen. Zo heeft Bakoe de afgelopen jaren een groot arsenaal van tanks, gemechaniseerde artillerie en luchtverdedigingssystemen van Russische makelij aangeschaft. Armeense leiders hebben deze wapendeals dikwijls bekritiseerd, omdat dit de militaire machtsbalans zou schaden en het risico op oorlog dus zou vergroten. Poetin heeft dergelijke kritiek altijd afgedaan als onzin. In zijn optiek zou het olierijke Azerbeidzjan dergelijk wapentuig ook kunnen kopen van een ander land [4]. Voor de Russische schatkist is het met andere woorden gunstiger als Bakoe bij Rusland wapeninkopen doet. Armenië kreeg daarnaast al substantiële wapensteun van Rusland. Die Armeniërs moeten niet zo zeuren, moet Poetin hebben gedacht.

Er kan rustig gesteld worden dat het Russische wapenexportbeleid de militaire machtsbalans in de regio voor Armenië negatief heeft beïnvloed. Nog belangrijker voor de militaire machtsverhouding tussen beide landen waren de Azerbeidzjaanse wapendeals met Israël en Turkije, in het bijzonder op het terrein van dronetechnologie. Zo heeft Israël Azerbeidzjan voorzien van de geavanceerde IAI Harop drone. Dit is een autonoom *fire-and-forget* wapen, dat bijna geruisloos lange tijd boven het slagveld kan vliegen en doelen vernietigt in kamikaze-modus. Turkije heeft de Bayraktar TB2 geleverd. Dit is een gevechtsdrone die net als de Harop lang en bijna onopgemerkt in de lucht kan blijven boven het slagveld, maar in tegenstelling tot laatst genoemde kleine raketten gebruikt om doel te treffen. Met de TB2 heeft Turkije grote successen geboekt op de slagvelden van Syrië en Libië tegen respectievelijk de troepen van Assad en Haftar. Overigens bestond de Turkse militaire hulp uit meer dan de overdracht van dronetechnologie. Zo heeft de Turkse krijgsmacht de afgelopen decennia geholpen met de opbouw van een professioneel defensieapparaat en veelvuldig geoefend met het Azerbeidzjaanse leger. Opmerkelijk is dat Turkije vlak voor het uitbreken van krijgshandelingen Azerbeidzjan zelfs voorzag van zo'n 2000 Syrische huurlingen.

Tweede Karabach-oorlog

Wat de precieze aanleiding is geweest voor Azerbeidzjan om uitgerekend eind september 2020 de aanval te openen op de Armeense posities in Nagorno-Karabach, is enigszins gissen. In Bakoe heeft men vermoedelijk gedacht dat de wereld voldoende was afgeleid door de Amerikaanse presidentsverkiezingen en het coronavirus. Wat ook de specifieke reden is geweest, Azerbeidzjan zette de aanval in op 27 september met intensieve artilleriebeschietingen en drone-aanvallen. Nog dezelfde dag riep de Armeense regering de noodtoestand uit en werd een totale mobilisatie afgekondigd in Nagorno-Karabach en Armenië. Oorlog was een feit.

Bij voorbaat werd de herovering van Nagorno-Karabach door menig analist als een zware klus beschouwd. Het gebied is namelijk zeer berg- en heuvelachtig. De frontlinie tussen beide legers liep in het noorden over een hoge bergrug waarvan de hoogste pieken respectievelijk 3000 (Kapaz) en 3700 (Murovdag) meter hoog reiken. Militaire operaties op dergelijke hoogtes zijn vrij lastig. Een Azerbeidzjaanse doorbraak was dus eerder te verwachten in het oosten en zuidoosten, waar het frontgebied zich uitstrekte over een

Volgens de Armeense premier Nikol Pasjinian is Nagorno-Karabach Armeens en zal het Armeens blijven. Foto: Wikimedia Commons, Yerevantsi

Azerbeidzjan heeft het verlies aan grondgebied nimmer willen accepteren

Een 2S19 houwitser van het Azerbeidzjaanse leger. Bakoe heeft de afgelopen jaren een groot arsenaal van Russische makelij aangeschaft. Foto: Wikimedia Commons, Rorsah-photo

Azerbeidzjan heeft een stabiele stroom van olie-inkomsten. Foto: Wikimedia Commons, Gulustan

vlakke vallei. Maar ook in dit gebied zou een gemakkelijke overwinning niet binnen handbereik liggen zo was de verwachting, vanwege de vele mijnenvelden, tankgrachten en loopgraven die de Armeniërs er in de loop der jaren hadden aangelegd. Het lijkt erop dat de Azerbeidzjaanse bevelhebbers deze factoren hebben meegewogen in hun aanvalsplan, door van meet af aan in te zetten op een uitputtingsslag, gecombineerd met gerichte aanvallen op de zwakste delen van het front, in het bijzonder in het zuiden nabij de grens met Iran. Sluitsteen van deze strategie was de inzet van drones.

Zoals eerder opgemerkt heeft Azerbeidzjan in de loop der jaren een groot arsenaal aan drones opgebouwd, waaronder de Turkse TB2 en Israëlische Harop zelfmoorddrone. Met name de TB2 heeft van meet af aan een cruciale rol gespeeld. Met dit toestel konden de Azerbeidzjaanse strijdkrachten langdurig en bijna onopgemerkt Armeense posities aan het front en bewegingen in het achterland monitoren en bestoken. Hoe effectief deze aanvallen waren laten de beelden hiervan zien, die door de Azerbeidzjaanse propagandamachine op sociale mediakanalen zijn verspreid [5]. Op deze video's is te zien hoe de ene na de andere Armeense tank met grote precisie vanuit de lucht werd uitgeschakeld. Hetzelfde lot was beschoren aan artillerie, legertrucks en zelfs kleine infanterie-eenheden. Opmerkelijk is dat het keer op keer lijkt alsof de slachtoffers zich niet bewust zijn van het naderende onheil vanuit de lucht. Er circuleerden zelfs beelden van nachtelijke drone-aanvallen op groepjes slapende Armeense soldaten. Het moge duidelijk zijn dat de inzet van de TB2 drones een zeer negatief effect had op de gevechtskracht van de Armeense strijdkrachten. Munitie en materieel bereikte nauwelijks nog het front, omdat het onderweg werd bestookt en als het al het front bereikte werd het daar in mum van tijd gereduceerd tot oud ijzer. De Armeense strijdkrachten konden zich nauwelijks verweren tegen dit onheil, omdat hun verouderde luchtafweersystemen met dezelfde precisie een voor een werden uitgeschakeld. Op een gegeven moment werd zelfs de continuering van de bevelvoering bedreigd toen een hoge Armeense generaal ernstig gewond raakte door een droneaanval [6]. Kortom, het Azerbeidzjaanse luchtoverwicht betekende dat de Armeense strijdkrachten systematisch in de pan werden gehakt.

Offensief van Azerbeidzjan

Op de grond keerden zodoende de krijgskansen in een paar weken tijd in het voordeel van Azerbeidzjan. Aan het noordelijke front werden enkele heuvel- en bergtoppen veroverd, maar de grootste successen werden in het zuiden nabij de Iraanse grens geboekt. Aldaar werd de Armeense defensie van de kaart geveegd door Azerbeidzjaanse pantsereenheden. Hierbij moet opgemerkt worden dan dit gebied in de Sovjettijd geen onderdeel had uitgemaakt van Nagorno-Karabach en hoofdzakelijk werd bewoond door Azeri's. Herovering van het gebied had voor Bakoe dus grote propagandistische waarde, omdat het recht zou doen aan de duizenden Azerbeidzjanen die in de jaren negentig voor de oprukkende Armeniërs waren weggevlucht. Tevens zou dit Bakoe een stap dichter in de buurt brengen van zijn doel van een directe landverbinding met de Azerbeidzjaanse exclave Nachitsjevan, dat aan de andere kant van Armenië ligt.

Sluitstuk van de oorlog vormde de inname van de stad Shushi. Deze stad werd op 8 november na een gewaagde aanval van Azerbeidzjaanse speciale eenheden op de Armeniërs veroverd. Shushi, of Shusha zoals de stad in Azerbeidzjan bekend staat, was van groot strategisch belang omdat de belangrijkste verbindingsroute tussen Armenië en Stepanakert, de hoofdstad van Artsakh, er langs loopt. Bovendien is Shushi gelegen op een bergtop met uitzicht op Stepanakert. Voor de Armeense politieke en militaire leiding was het verlies van Shushi aanleiding om een door Rusland onderhandeld staakhet-vuren onmiddellijk te accepteren. Poetin had achter de schermen gewerkt aan een oplossing van het conflict, maar had grote moeite Bakoe te overreden mee te werken. Volgens de New York Times zou het Kremlin Aliyev zelfs voor een ultimatum hebben gesteld: als Azerbeidzjan zijn militaire operaties niet staakte, zou het Russische leger interveniëren [7]. In hoeverre dit waar is, is moeilijk te achterhalen. Het is echter een feit dat Azerbeidzjan na de verovering van Shushi de overwinning claimde en vervolgens instemde met het Russische voorstel. Dit staakt-het-vuren hield de stationering in van zo'n 2000 Russische vredestroepen voor een initiële periode van vijf jaar en teruggave van een aantal territoria aan Azerbeidzjan die oorspronkelijk niet tot de enclave van Nagorno-Karabach behoorden. Hieronder vielen onder meer Latsjin en Kelbajar. Met teruggave van beide gebieden verliest Armenië elke directe landverbinding met het deel van Nagorno-Karabach dat voorlopig Armeens blijft. De enige veilige route voor de inwoners van Nagorno-Karabach loopt langs de zogenaamde Latsjin-corridor, die door Russische vredestroepen wordt gecontroleerd.

De TB2 drone heeft van meet af aan een cruciale rol gespeeld

Een Turkse Bayraktar TB2 gevechtsdrone tijdens de overwinningsparade in Bakoe. Foto: Wikimedia Commons, president.az

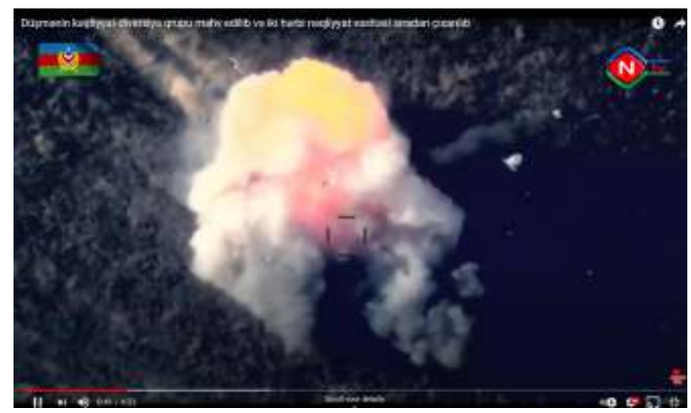

Met de TB2 konden de Azerbeidzjaanse strijdkrachten langdurig en bijna onopgemerkt Armeense posities aan het front en bewegingen in het achterland monitoren en bestoken. Foto: YouTube

De verouderde luchtafweersystemen van de Armeense strijdkrachten, zoals de ZSU-23-4, werden met precisie een voor een uitgeschakeld.
Foto: Wikimedia Commons, Vitaly V. Kuzmin

Geopolitieke implicaties

Uiteindelijk heeft Poetin het spel handig gespeeld door niet onmiddellijk Armenië militair te hulp te schieten. Rusland heeft een veiligheidsverdrag met Armenië, maar geen verplichtingen inzake de verdediging van Nagorno-Karabach. Aanleiding om in te grijpen was er echter voor Poetin wel degelijk, aangezien Armenië Ruslands enige strategische partner is in de Kaukasus. Met Georgië verkeert het op voet van oorlog en met Bakoe heeft het Kremlin alleen een zakelijke relatie. Overigens bood de situatie een uitstekende mogelijkheid voor Rusland tot het verkrijgen van meer invloed. In tegenstelling tot andere zogenaamde 'bevroren' conflicthaarden in de voormalige Sovjet-Unie had Rusland geen troepen gestationeerd in Nagorno-Karabach. Met de aanwezigheid van Russische vredestroepen kan Poetin het verdere verloop van het conflict naar eigen inzicht traineren en beïnvloeden.

Daarnaast is Armenië weer geheel in de Russische invloedsfeer. De Armeense premier Nikol Pasjinian is twee jaar geleden aan de macht gekomen na een volksopstand ten koste van Poetins vriend Serzj Sarkisian. Pasjinian heeft geprobeerd een onafhankelijkere koers te varen van Moskou door toenadering te zoeken tot de EU en de Verenigde Staten. Tijdens de oorlog is echter gebleken dat Armenië niet zonder Russische steun kan. Voor nu geldt dat de Armeniërs niets ander rest dan zich gehoorzaam aan het Kremlin op te stellen. Het is overigens opmerkelijk dat landen als de Verenigde Staten en Frankrijk nauwelijks moeite hebben gedaan om Armenië te hulp te schieten.

Dit neemt niet weg dat Rusland in de Kaukasus veel geopolitiek speelruimte heeft verloren. President Erdogan is de laatste jaren een steeds assertiever beleid gaan voeren. Door openlijk Azerbeidzjan te steunen in zijn strijd tegen Armenië heeft Turkije aan Rusland duidelijk gemaakt dat het ook in de Kaukasus een macht van betekenis is. Nagorno-Karabach is daarmee het zoveelste conflict waar Russische en Turkse belangen met elkaar botsten. Het lijkt een kwestie van tijd totdat de Turks-Russische relatie volledig ontspoort.

Het is sowieso maar de vraag voor hoe lang het huidige staakt-het-vuren rondom Nagorno-Karabach stand zal houden. Aliyev is sinds de overwinning op Armenië nogal in zijn nopjes. Tijdens de overwinningsparade in Bakoe zinspeelde hij zelfs op de verovering van Zuid-Armenië. Dit gebied zou Azerbeidzjan een directe landverbinding bieden met Nachitsjevan en Turkije. Onderdeel van de huidige afspraken is dat Armenië een spoorverbinding mogelijk maakt voor Bakoe om zijn enclave te bereiken. Gezien het heersende ressentiment in Armenië hoeft Azerbeidzjan op weinig bereidwilligheid te reken op uitvoering van deze clausule. Gesteund door Turkije zou Alijev misschien nog een keer zijn geluk willen beproeven. Het is alleen de vraag of Rusland zich ook bij een volgend militair avontuur van Bakoe net zo terughoudend zal opstellen. Voordat het zover komt is het ook heel goed mogelijk dat de Armeniërs zich op militair gebied hebben herpakt en al de tegenaanval hebben ingezet om hun geliefde Artsakh te bevrijden.

Eindnoten

[1] Over de eerste Karabach-oorlog zie: T. de Waal, *Black Garden: Armenia and Azerbaijan through peace and war* (New York 2003)/.
[2] Pashinyan calls for unification between Nagorno-Karabakh and Armenia', https://oc-media.org/pashinyan-calls-for-unification-between-nagorno-karabakh-and-armenia/, 7 augustus 2019.
[3] 'Armenia-Azerbaijan: who's the biggest spender', https://eurasianet.org/armenia-azerbaijan-whos-the-big-defense-spender, 28 oktober 2019/.
[4] 'Russia supplies more weapons to Azerbaijan' http://asbarez.com/164569/russia-supplies-more-weapons-to-azerbaijan/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Asbarez+%28Asbarez+News%29, 26 juni 2016.
[5] Veel van deze video's zijn terug te vinden op het telegram kanaal van t.me/,military_az. O.m. blogger Oryx heeft deze videocontent verzameld en geanalyseerd op zijn blog: https://www.oryxspioenkop.com/2020/09/the-fight-for-nagorno-karabakh.html geraadpleegd op 24 januari 2021.
[6] https://teleqraf.com/news/ermenistan/266523.html 27 oktober 2020, geraadpleegd op 24 januari 2021.
[7] 'In Nagorno-Karabakh Peace Deal, Putin Applied a Deft New Touch', https://www.nytimes.com/2020/12/01/world/europe/nagorno-karabakh-putin-armenia-azerbaijan.html. 1 december 2020.

Armenië is weer geheel in de Russische invloedsfeer

Poetin en Aliyev ondertekenen de wapenstilstandsovereenkomst. Uiteindelijk heeft Poetin het spel handig gespeeld. Foto: Wikimedia Commons, The Presidential Press and Information Office's of Azerbaija

Turkije heeft tijdens het conflict Azerbeidzjan openlijk gesteund: Foto Wikimedia Commons, Umut Çolak (VOA)

Turkije heeft aan Rusland duidelijk gemaakt dat het ook in de Kaukasus een macht van betekenis is

Column

De opkomst van de Indo-Pacific

Mr. drs. C. Homan

Overschaduwd door de uitgebreide berichtgeving over het coronavirus heeft de beleidsnotitie over de Indo-Pacific van minister Blok vrijwel geen aandacht in de media gekregen. Maar tien jaar na de Amerikaanse 'Azië-draai' van Obama, is ook het begin van een Nederlandse draai naar Azië te constateren. De Verenigde Staten en Frankrijk beschikten al over een strategie voor de Indo-Pacific regio. Sinds kort heeft Duitsland er ook een. De Duitse strategie reikt de hand naar democratische landen in Azië en waarschuwt tegen 'unilaterale afhankelijkheidsrelaties'. Duitsland en Frankrijk werken inmiddels tezamen ook aan een Europese Indo-Pacific Strategie.

Economische groei Indo-Pacific

Er is dus sprake van de opkomst van een nieuw geopolitiek concept. De Indo-Pacific regio is de belangrijkste groeiregio ter wereld, met China aan kop. Het is tevens het middelpunt in de machtsstrijd tussen de Verenigde Staten en China. De exponentieel economische groei strekt zich uit van India naar China en Japan. De ring van eilandstaten, grotere landen als Vietnam en Zuid-Korea en de Indiase en Chinese reuzen zijn economisch met elkaar verbonden en vertegenwoordigen nu de grootste mondiale handelsmarkten.

Het vrijhandelsverdrag 'Regional Comprehensive Economic Partnership' (RCEP), dat vijftien landen in de regio in november 2020 sloten, illustreert het belang van de Indo-Pacific als groeiregio. De regio omvat momenteel bijna 1/3 van de wereldbevolking en ongeveer 30 % van de wereldeconomie. Het RCEP versterkt de band tussen China en de buurlanden, die economisch nauw met elkaar zijn verbonden.

Ruwweg strekt de Indo-Pacific zich uit van Pakistan tot de eilanden in de Pacific.Afbeelding: Wikimedia Commons, Vardion

Geografie

Wat is de geografische locatie van deze regio? Ruwweg strekt de Indo-Pacific zich uit van Pakistan tot de eilanden in de Pacific. Volgens Abe, de voormalig premier van Japan, zelfs van de kust van Afrika tot de beide Amerika's. Het omvat in ieder geval de landen rond de Indische en Stille Oceaan, waaronder tevens de Zuid-Chinese en Oost-Chinese Zeeën. Centraal staan de vaarroutes die Azië, via de Pacific en Indische Oceaan, met Europa verbinden. De Indische Oceaan, waarover wereldwijd 2/3 van de olietransporten en 1/3 van het vrachtverkeer wordt vervoerd, heeft de Atlantische Oceaan vervangen als belangrijkste strategische handelsroute.

Wat is het belang van de Indo-Pacific voor China? Dit land streefde voor zijn economische en militaire expansie altijd naar een doorgang naar de Indische Oceaan. Gezien de bergen, steppen en woestijnen in het westen en noordwesten van China, is deze oceaan de enige natuurlijke 'snelweg' voor de Chinese expansie in Zuidoost-Azië en de Indische Oceaan.

EU-landen zijn grote investeerders en donoren in de regio

EU

EU-landen zijn grote investeerders en donoren in de regio. Maar China domineert de digitale economie, die in de komende vijf jaar naar verwachting zal verdrievoudigen. De EU begint inmiddels een strategische visie te ontwikkelen, die ook nodig is om een positie te bepalen in twee belangrijke ontwikkelingen. Dat zijn de wedijver tussen de Verenigde Staten en China en het autoritaire staatsmodel dat concurreert met het democratische.

Om een nieuwe Koude Oorlog te voorkomen, moet onder meer worden geïnvesteerd in een gezamenlijke benadering gericht op spelregels. Een voorbeeld daarvan is het in december jl. gesloten (hoewel volgens sommigen omstreden) investeringsakkoord tussen de EU en China.

In december jl. sloten de EU en China een investeringsakkoord. Foto European Commission

NAVO

Het recente 'NAVO advies 2030' van experts bepleit ook meer aandacht voor China, efficiëntere besluitvorming en intensievere samenwerking met partners die het bondgenootschap toekomstbestendig moeten maken. Het gaat hier met name om Australië, Japan, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea. Deze samenwerking dient tevens normen en standaarden vast te stellen voor de ruimte en cyberruimte en nieuwe technologieën en mondiale wapencontrole.

Indo-Pacific Strategy

De Verenigde Staten willen hun aanwezigheid in de regio versterken door nauwere samenwerking met India, Japan, en Australië. Dit kreeg aanvankelijk in 2007 bescheiden gestalte in het 'Quad-concept' en recentelijk in de 'Indo-Pacific Strategy'. Het doel van deze strategie is om bondgenootschappen en *partnerships* te herijken als antwoord op de opkomst van China. De naamgeving van het Amerikaanse militaire 'Pacific Command' (personeel: 375.000) is, mede als gebaar naar India, in 2018 veranderd in 'Indo-Pacific Command'.

De militaire samenwerking tussen de VS en landen als Japan is gebrekkig. Foto: Wikimedia Commons, US DoD

Zuidoost-Aziatische Landen

Washington heeft, naast India, Japan en Australië, ook kleinere landen als Zuid-Korea, Vietnam en Indonesië nodig, om in 'evenwicht' met China te zijn. Hoewel deze landen bang zijn voor de veranderingen in de regionale orde die de opkomst van China betekent, willen ze echter ook hun aandeel in de winst verwerven die de Chinese economische opkomst oplevert. De toekomstige doeltreffendheid van de Indo-Pacific strategie is dan ook onzeker, niet het minst gezien de huidige zwakke coördinatie en *jointness* tussen de Verenigde Staten, Japan, India en Australië, evenals hun gebrekkige samenwerking op het gebied van beleid en strategie.

Pacific Deterrence Initiative

Een nieuwe ontwikkeling is het Amerikaanse Pacific Deterrence Initiative (PDI). Het is een regio brede benadering om China in te tomen. Het doel ervan is de effectiviteit en de opzet van de te vormen Joint Force in de Indo-Pacific regio te vergroten, allianties en partnerschappen te verbeteren en een programma van oefeningen, experimenten, en innovatie voor de Joint Force in de Indo-Pacific regio uit te voeren.

Nederland

Ten slotte heeft ook Nederland de Indo-Pacific 'ontdekt'. In november jl. verscheen de eerder genoemde beleidsnotitie 'Indo-Pacific: een leidraad voor versterking van de Nederlandse en EU samenwerking met partners in Azië'. De nota acht een Nederlandse visie op de regio van belang om de Nederlandse economische en politieke belangen in de belangrijkste groeiregio van de wereld adequaat te (blijven) behartigen. De leidraad pleit tevens voor een EU-visie op de regio om de Europese belangen in de Indo-Pacific te behartigen. Binnen de EU trekt Nederland op dit onderwerp dan ook samen op met onder andere Duitsland en Frankrijk.

Open maritieme verbindingen zijn voor Nederland als handelsland van groot belang. Foto: Pxhere

De nota onderstreept het belang voor Nederland als handelsland van open maritieme verbindingen. Daarnaast bepleit de nota dat Nederland een strategisch sterkere positie dient in te nemen zonder de zijde van een van de grootmachten te kiezen. De nota vindt dat schendingen van internationaal recht vaker en sterker uitgesproken moeten worden, waaronder die met betrekking tot het VN-zeerecht en de Zuid-Chinese Zee. Ook wordt een grotere inzet van de EU op het gebied van Aziatische veiligheid bepleit. Volgens onbevestigde berichten zal waarschijnlijk Zr.Ms. Evertsen deel uitmaken van een Brits vlooteskader met aan het hoofd het vliegkampschip HMS Queen Elizabeth. Het vlootverband zou onder meer naar de Zuid-Chinese Zee gestuurd worden.
De nota bepleit tevens het versterken van de samenwerking en dialoog op het gebied van cyber(veiligheid) en digitale connectiviteit, inclusief digitale ontwikkelingssamenwerking. Ten slotte vindt de leidraad dat de EU niet moet terugschrikken voor 'realpolitik' en actief haar strategische belangen moet nastreven, waarbij macht en principes hand in hand kunnen gaan.

Tot slot

Resumerend wordt de toenemende politieke, economische en militaire betekenis van China in de Indo-Pacific voor Europa steeds belangrijker. Maar waarden zoals democratie, *rule of law*, mensenrechten, vrijhandel en een goed functionerende multilaterale wereldorde staan echter steeds meer onder druk. Als tegenwicht is samenwerking met andere democratieën, waaronder de Verenigde Staten, in de vorm van een gemeenschappelijke strategie dan ook wenselijk. Op deze manier kan de EU tevens haar invloed in de wereld vergroten. Er is dan eindelijk sprake van geopolitieke invloed, die de EU momenteel nog grotendeels mist!

Het vliegkampschip HMS Queen Elizabeth wordt waarschijnlijk naar de Zuid-Chinese zee gestuurd. Foto: Wikimedia Commons, US 6th Fleet

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas
postnl

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Voor een krijgsmacht die ertoe doet!

De zorg voor een deugdelijke krijgsmacht was in 1912 aanleiding om de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' op te richten. De onverantwoord grote bezuinigingen van de laatste decennia tonen aan dat we ons nog steeds zorgen moeten maken, ondanks dat recent de eerste voorzichtige stappen zijn gezet om het vermogen van de krijgsmacht te repareren. De Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' zet zich daarom ook in onze tijd in voor een krijgsmacht die er toe doet!

Zij spant zich in voor een breed draagvlak voor onze krijgsmacht in de samenleving en draagt die boodschap uit naar de politiek, de industrie, de wetenschap en de media. Daarnaast toont zij zich betrokken bij uitgezonden militairen en hun relaties.

De vereniging organiseert tal van activiteiten zoals lezingen en bezoeken aan militaire locaties. Ook heeft zij een bijzondere universitaire leerstoel en kent zij de Prins Mauritsmedaille toe aan personen of organisaties, zowel binnen als buiten de krijgsmacht, die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de krijgsmacht.

Voelt u zich betrokken bij de krijgsmacht en ondersteunt u onze doelstelling, wordt dan lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'. Meer bijzonderheden kunt u vinden op onze website: https://onsleger.nl/.